

Sosialdepartementet
Pb. 8019
0030 OSLO

Sosialdepartementet	
Saksnr.: 200400689	Dok. nr. 120
Arkivkode: 31131	Journ. dato 25.06.04
Avd.: SKO	Saksbeh.: OEB
U.off.:	

Saksbehandler:
Terje Kili

Vår dato:
23.06.2004

Vår referanse:
04/00.215-1

Deres dato:
23.03.2004

Deres referanse:
200400689-/OEB

HØRING - BRUKERBETALING FOR PLEIE- OG OMSORGSTJENESTER

Vi viser til tilsendt høringsnotat hvor vi etter avtale har fått utsatt høringsfrist til 24. juni.

Forbrukerrådet er som departementet vet en uavhengig forbrukerpolitisk interesseorganisasjon som har som oppgave å arbeide for økt forbrukerinnflytelse i samfunnet og fremme tiltak som kan bedre forbrukernes stilling. Forbrukerrådet har som en del av dette pekt ut offentlig sektor som et av sine satsningsområder der vi i særlig grad vil ha fokus på modeller for brukerinnflytelse og modeller for organisering og finansiering av offentlige tjenester. Forbrukerrådet har derfor stor interesse for de temaer som høringsnotatet tar opp. Vi registrerer at Sosialdepartementet i sitt høringsnotat skisserer mulige alternativer til dagens brukerbetaling (egenandeler) i pleie- og omsorgstjenestene uten at det tas klar stilling.

Vi gjør oppmerksom på at vi under utarbeidingen av vårt hørings svar har vært i nær dialog med Norges Handikapforbund og FFO. Vi har og vært i kontakt med KS.

Høringsnotatet har etter hva vi erfarer bakgrunn i følgende Stortingsvedtak:

1. Stortinget ba regjeringen i samarbeid med brukerorganisasjonene om **"å fremme sak for Stortinget om hvilke og hvordan kommunale egenandeler kan innlemmes i tak 2, senest i statsbudsjettet for 2004"**
2. **"Stortinget ber regjeringen utrede en likebehandling av betalingsordninger når det gjelder medisiner, hjelpemidler og bostøtte i omsorgsbolig og sykehjem."** (NOU 17:97)

Sosialdepartementets forslag

Vi ser av høringsnotatet at departementet foreslår at det innføres en form for tjenestebasert betalingssystem for brukere som bor på sykehjem. For å få til dette må det etter hva vi skjønner prisfastsettes bla. a. boutgifter, utgifter for sykepleie, praktisk bistand, livsopphold og andre oppgaver for sykehjemsbrukere slik at disse betaler for hver tjeneste de har behov for. Forslaget innebærer også at man opphever betalingsfritaket for hjemmesykepleie og praktisk bistand til personrettet hjelp for

UTGIVER AV

Forbrukerrådet
Buskerud
Telemark
Vestfold

Postadresse:
Gjerpensgt. 20
3708 Skien

Besøksadresse:
Statens Hus
Gjerpensgt. 20
3708 Skien

Org. nr.:
NO 871 033 382 MVA

E-post og nett:
skien@forbrukerradet.no
forbrukerportalen.no

Publikumstelefon:
815 58 200
Telefaks:
35 52 16 65

brukere av pleie- og omsorgstjenester både i og utenfor institusjon. Forslaget begrunnes med at brukere som bor på sykehjem betaler mye mer enn brukere av hjemmetjenester og at dette er urettferdig.

Vi vil innledningsvis stille spørsmål om det er naturlig å sidestille institusjonsbeboere med de som bor utenfor institusjon. Etter hva vi erfarer trenger de fleste som bor på institusjon i dag svært omfattende døgntilbud og omsorg, og vil derved ha behov for en totalløsning både hva botilbud og tjenester angår. Institusjonsboere er derfor i utgangspunktet å anse som en gruppe med noe andre behov enn brukere av hjemmetjenester. Vi er noe spørrende til om det vil være hensiktsmessig å dele disse altomfattende oppgavene opp i enkelte bestanddeler og kostnadsberegne disse og om ikke et slikt system vil måtte kreve en form for byråkrati og kontroll. Vi legger her til grunn at den enkelte institusjonsboer eller hjemmehjelpsbruker ikke skal betale mer enn hva den enkelte tjeneste koster. Vi tror ikke at tjenestebasert finansiering i seg selv bidrar til bedre tjenester eller at kostnadene for brukerne blir lavere.

Sosialdepartementets hovedspørsmål til høringsinstansene

I. Bør dagens todelte system for brukerbetaling og finansiering i hovedtrekk videreføres, eller er det behov for større endringer?

Forbrukerrådet er av den oppfatning at dagens todelte system for brukerbetaling for pleie- og omsorgstjenester i hovedtrekk bør videreføres. Vi kan i utgangspunktet ikke se at argumentet om at forskjellsbehandling av de som bor i institusjon og de som bor i egen bolig er urettferdig da de to boformene ikke er helt sammenlignbare. I institusjon betaler brukerne for et totaltilbud som inneholder alt fra botilbud til omfattende pleie- og omsorgstjenester som er døgntilbud, og dekker pleietrengendes totale behov for disse tjenester. Gjennomgående har også brukerne i institusjon ofte mer omfattende behov for tjenester og er gjennomgående sykere enn de som bor i egen bolig. Vi viser ellers til vårt poeng vedr. behovet for kontroll og revisjon. Vi er i dette spørsmålet enig med FFO og Handikapforbundet.

II. Vil et enhetlig system for brukerbetaling der betalingen knyttes til bolig, daglige utgifter og egenandeler for de faktiske tjenester som ytes være mer hensiktsmessig enn dagens todelte system for brukerbetaling i og utenfor institusjon?

Forbrukerrådet ser at et tjenestebasert system på en bedre måte kan synliggjøre hva det betales for, men tror som nevnt tidligere ikke at dette i seg selv fører til et kvalitativt bedre tjenestetilbud for brukerne.

Vi registrerer at Handikapforbundets erfaringer med kommuner hvor det er innført tjenestebasert betaling for beboere i bo- og pleiesenter (sykehjem omgjort til Bo- og pleiesenter) ikke er entydige positive. Vi ser ellers at en tjenestebasert modell kan gi uheldige fordelingsmessige utslag ved at de med høye inntekter kan få redusert sine utgifter, mens de med lave inntekter må betale mer enn det de betaler i dag.

Vi er enige med Norges Handikapforbund som mener at et nytt betalingssystem først bør utredes og prøves ut med hensyn til konsekvensene for brukerne, før man tar endelig stilling til forslaget.

personrettet hjelp for brukere av pleie- og omsorgstjenester både i og utenfor institusjon. Forslaget begrunnes med at brukere som bor på sykehjem betaler mye mer enn brukere av hjemmetjenester og at dette er urettferdig.

Vi vil innledningsvis stille spørsmål om det er naturlig å sidestille institusjonsbeboere med de som bor utenfor institusjon. Etter hva vi erfarer trenger de fleste som bor på institusjon i dag svært omfattende døgntilbud og omsorg, og vil derved ha behov for en totalløsning både hva botilbud og tjenester angår. Institusjonsboere er derfor i utgangspunktet å anse som en gruppe med noe andre behov enn brukere av hjemmetjenester. Vi er noe spørrende til om det vil være hensiktsmessig å dele disse altomfattende oppgavene opp i enkelte bestanddeler og kostnadsberegne disse og om ikke et slikt system vil måtte kreve en form for byråkrati og kontroll. Vi legger her til grunn at den enkelte institusjonsboer eller hjemmehjelpsbruker ikke skal betale mer enn hva den enkelte tjeneste koster. Vi tror ikke at tjenestebasert finansiering i seg selv bidrar til bedre tjenester eller at kostnadene for brukerne blir lavere.

Sosialdepartementets hovedspørsmål til høringsinstansene

I. Bør dagens todelte system for brukerbetaling og finansiering i hovedtrekk videreføres, eller er det behov for større endringer?

Forbrukerrådet er av den oppfatning at dagens todelte system for brukerbetaling for pleie- og omsorgstjenester i hovedtrekk bør videreføres. Vi kan i utgangspunktet ikke se at argumentet om at forskjellsbehandling av de som bor i institusjon og de som bor i egen bolig er urettferdig da de to boformene ikke er helt sammenlignbare. I institusjon betaler brukerne for et totaltilbud som inneholder alt fra botilbud til omfattende pleie- og omsorgstjenester som er døgntilbud, og dekker pleietrengendes totale behov for disse tjenester. Gjennomgående har også brukerne i institusjon ofte mer omfattende behov for tjenester og er gjennomgående sykere enn de som bor i egen bolig. Vi viser ellers til vårt poeng vedr. behovet for kontroll og revisjon. Vi er i dette spørsmålet enig med FFO og Handikapforbundet.

II. Vil et enhetlig system for brukerbetaling der betalingen knyttes til bolig, daglige utgifter og egenandeler for de faktiske tjenester som ytes være mer hensiktsmessig enn dagens todelte system for brukerbetaling i og utenfor institusjon?

Forbrukerrådet ser at et tjenestebasert system på en bedre måte kan synliggjøre hva det betales for, men tror som nevnt tidligere ikke at dette i seg selv fører til et kvalitativt bedre tjenestetilbud for brukerne.

Vi registrerer eller at Handikapforbundets erfaringer med kommuner hvor det er innført tjenestebasert betaling for beboere i bo- og pleiesenter (sykehjem omgjort til Bo- og pleiesenter) ikke entydige positive. Vi ser ellers at en tjenestebasert modell kan gi uheldige fordelingsmessige utslag ved at de med høye inntekter kan få redusert sine utgifter, mens de med lave inntekter må betale mer enn det de betaler i dag.

Vi er enige med Norges Handikapforbund som mener at et nytt betalingssystem først bør utredes og prøves ut med hensyn til konsekvensene for brukerne, før man tar endelig stilling til forslaget.

III. Bør staten fastsette regler for nivået på brukerbetaling, og i tilfelle hvilke grad, eller bør dette være opp til den enkelte kommune å avgjøre?

Det er i dag stor forskjell på kommuner når det gjelder nivået på brukerbetalingen på kommunale tjenester. Forbrukerrådet mener prinsipielt at tilgang til nødvendig helse- og sosialtjenester skal være uavhengig av bosted og økonomisk evne. Mange kommuner som sliter med anstrengt økonomi vil kunne bruke mulighetene for å utnytte egenbetalingssystemet i en slik grad at det kan ramme visse brukerne økonomisk. Dette vil i så fall forsterke en mulig urettferdighet.

IV. Bør kommunens helhetlige finansieringsansvar for tilbud til beboere i institusjon utvides til å omfatte en større gruppe brukere av pleie- og omsorgstjenester, f. eks beboere i omsorgsboliger?

Omsorgsboliger har per dato ikke karakter av å være institusjon. Omsorgsbolig er per definisjon eget hjem og der den enkelte mottar tjenester etter behov, etter søknad og enkeltvedtak. Beboerne i omsorgsboliger leier eller eier sine boliger på vanlige vilkår og skal dermed ha de samme individuelle rettigheter som andre som bor i eget hjem. Å inkludere beboere i omsorgsboliger i et egenbetalingssystem tilsvarende det som eksisterer for institusjoner virker derfor lite hensiktsmessig.

V. Bør beboere i institusjon ha de samme rettigheter som brukere utenfor institusjon i forhold til hjelpemidler fra folketrygden, legemidler på blå resept og Husbankens Bostøtteordning?

Beboere på institusjon (sykehjem) skal i dagens system etter hva vi skjønner ha de samme rettigheter som brukerne utenfor institusjon. Forskjellen ligger i at beboerne på institusjon får i dag disse rettigheter gjennom kommunenes helhetlig finansiering. Kommunene plikter i henhold til sosial- og helselovgivningen å gi brukerne i institusjon et helhetlig tilbud som er forsvarlig og som inkluderer både legemidler og hjelpemidler. At brukerne i institusjon ikke får nødvendige tjenester, legemidler eller hjelpemidler handler ikke om at de ikke har rett til dem. Det handler etter hva vi kan se isteden om stramme økonomiske rammer som gjør at kommunene får problemer med å dekke kostnader til lovpålagte oppgaver.

Forbrukerrådet er imidlertid oppmerksom på at den enkelte bruker som bor på institusjon i noen tilfeller kunne fått tilgang til noe mer fleksibilitet knyttet til statlige ordninger. Vi tror likevel ikke at det å innlemme institusjonsboere i et system som innebærer tjenester fra flere ulike ordninger vil bidra til bedre ordninger totalt sett. Vi er her spesielt oppmerksom på muligheten for svarteperspill mellom de ulike nivåer, dvs. stat og kommune. Det er kanskje i større grad bør se på hvordan institusjoner og kommuner håndterer dagens ordning knyttet til hjelpemidler, legemidler og bosituasjon, og at man innenfor eksisterende system sørger for at institusjonsbeboere får det tilbud som den enkelte har behov for.

Med hilsen

for Forbrukerrådet

Jan Schröder
Fung.avdelingsdirektør

Lasse Billington
Fung.seksjonssjef